

HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP EN ZIJN MUSEUM IN MAASTRICHT.

Merkwaardig opgewekt is het natuurhistorisch leven in Zuid-Limburg. Daarvan getuigt het Natuurhistorisch Maandblad, dat door de verslagen der vergaderingen het intense werken der leden en door de overige wetenschappelijke bijdragen het hoge peil, waarop daar wordt gewerkt, bewijst. Versnippering van zeldzame objecten over tal van plaatselijke musea kan van een wetenschappelijk standpunt in het algemeen niet worden toegejuicht. Maar degelijke museum-arbeid, zooals die in Maastricht verricht is en wordt door het Natuurhistorisch Genootschap, is een zegen voor de wetenschap. In dat zoo geheel afzonderlijke gedeelte van ons vaderland, waar de bodem zoo verschillend is van de rest, is een plaatselijk Museum, dat op geologisch gebied uitblinkt, nuttig. Niet alleen voor de wetenschap, maar ook voor de inwoners, die daar worden opgevoed tot liefde voor hun geboortegrond, om ideële redenen. Gelukkig wordt er door het Genootschap voor gewaakt, dat zeldzame vondsten voor ons land behouden blijven. Had het maar eerder bestaan, dan waren niet zoo veel belangrijke voorwerpen in het buitenland terecht gekomen. Een dergelijk Genootschap verdient de ondersteuning der autoriteiten ten volle. De heropening van het vergrootte Museum moge in een financieel moeilijk tijdperk vallen, het bewijst de vitaliteit van het Genootschap, dat onder de voortreffelijke en enthousiaste leiding van zijn voorzitter, Rector Jos. Cremers, een sieraad van Maastricht is.

Leiden, 13 April 1932. P. G. ESCHER,
Hoogleraar-Directeur
's Rijks Geologisch Museum.

DE ONTOGENIE VAN HET MUSEUM.

Hè genesis van het on, hier nu eens niet van het oon (museum is nu eenmaal neutrum), de schepping van het zijnde.

Wie daarvan testis geweest is en na lange, vele jaren getuigen wil, wordt duizelig door de nevelen, wordt blind door de steeds dichter wolken, die zijn herinnering omhullen.

Het noorderlicht van den nacht, toen het nog geen dag was, schijnt voor den zondigen mensch over de zwevende gestalten van den Professor Cremers, den vlindermusicus, die kleurenharmonieën doet ontstaan in de hersencellen der studenten uit het verre Oosten, den bevoorrechten, wien de gewiekte kapellenwereld van de kontreien om Rolduc door den Professor getoond werd, lang vóór de aardsche stervelingen buiten deze geze-

gende veste van haar bestaan vermoeden hadden. Ook zweven daar in 's Professor's eigen kamer de vledermuizen, de parodieën van zijn insectenvogeltjes, gevangen door Z.Eerw.'s eigen handen. —

Hier is het „in den beginne” of „vóór den beginne”. Maar gestipuleerd zij: er was toen nog geen schijn of schaduw van een museum, van geen museumembryootje, van geen museumlucht-kasteel.

Het zou wel dag worden, het was nog schemer.

De Professor, die zijn vacaties op Rolduc zelf doorbracht, zijn kleurige en onkleurige vrienden zocht en ving, zijn lessen voor den naderenden cursus overdacht en opschreef (dit is historie en geen legende), hij werd..... Professor-af.

Hij ging kapelaan worden in Breust, dan rectoren in Bingelrade. Wanneer en waar? Hier zijn nog altijd nevelen.

In Breust staat een eenvoudig huisje met couloir. Daar leefde kapelaan Cremers. In Raath-Bingelrade is een kapel. Daar was hij later Rector. Hij woonde toen in den beginne in een weidsch jachthuis te Merkelbeek, eigendom van Baron Louis Michiels. In Raath toch was geen woning, die zou hij er later bouwen. In Breust was de gang met de opgezette spechten — eigen werk uit den professoralen tijd — maar kort, te Merkelbeek was de zitkamer ruim en licht en ook versierd met dezelfde natuurvoorwerpen. Hoe zal heer en vriend François Sonnevile zich de gezelligheid en gastvrijheid in deze huizinge nog herinneren: de kruik en de worstjes van de huishoudster.

Was nu het museum al in de lucht? Wordt het dan al dag?

Vóór de schepping was daar nog de „Oranje-zon"! Die was vlak bij de statie van de Sittardstad. Rector Cremers is een zoon uit Sittard's buurt. In het hotel-zaaltje zijn op een namiddag eenige schimmen. Welke nemen vastere vormen aan?

De Rector Cremers, de voor-dien-middag-Voorzitter, de Hoofdredacteur van de Limburger Koerier, de tegenwoordige Professor Sprenger, die in dezen oertijd nog de vraagbaak is van kersen-kweekend Limburg. De andere blijven schimmen. Daar is op dien middag het Genootschap geboren.

Een paar „Hollanders” wilden het in hun onschuld verknoeien. Zij stelden voor, een afdeling op te richten van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging. Gezegende Limburgers, die er voor pasten, onderdanen te worden van een Hollandsche sociëteit, waar zij als inwoners van het Hertogdom zich alleen de associé's van den Nederlandschen Leeuw voelden. Zij alleen hadden altijd een gouverneur gehad, de anderen behielpen zich met commissarissen.

Het Genootschap werd het Natuurhistorisch Genootschap van Limburg.

Rector Cremers schreef toen op zijn bekende onderhoudende manier heele kolommen vol in Limburg's meest bekende dagblad. Het zaad werd gestrooid. De oogst liet niet lang wachten. (Niet: op zich wachten, drukker). Adam werd lid als nummer één. (Zie ledenlijst).

Het is gebleken, dat enkele leden deze circulaire bij het vorige Maandblad niet ontvangen hebben, vandaar dat deze ten tweede male wordt aangeboden.

MAASTRICHT, 1 April 1932.

VERTROUWELIJK.

L. S.

Binnen eenige weken zal de heropening plaats vinden van ons verbouwde en uitgebreide Museum voor Nat. Historie te Maastricht.

Bij deze gelegenheid zal het Bestuur van het Nat. hist. Genootschap in Limburg zijn dank en waardeering uitspreken voor het aandeel, dat zijn Voorzitter, de Z. Eerw. Heer Rector Jos CREMERS, heeft gehad bij de totstandkoming van dit werk.

Ons Museum is geworden tot een belangrijk middelpunt van Natuurhistorische wetenschappen, niet alleen voor de provincie Limburg, maar voor het geheele land.

Dit danken wij aan onzen Voorzitter.

Ter gelegenheid van de opening wilde het Bestuur den Voorzitter een blijvende herinnering aanbieden, een geschenk, dat hem zal verblijden en het Genootschap ten goede zal komen, n.l. een projectieapparaat.

Indien gij den arbeid van onzen Voorzitter waardeert, stort dan een kleine bijdrage op postgiro 139016, ten name van onzen Secretaris.

Uw naam gelieve U te schrijven op het geperforeerde strookje en in gesloten enveloppe eveneens aan den Secretaris te zenden.

Namens het Bestuur,
C. BLANKEVOORT, Onder Voorz.
G. H. WAAGE, Secretaris.
Postgiro 139016.
Prof. P. Willemsstraat 41.

„De plannen, die warrelden in onzen kop", zong eenmaal een te vroeg ontslapen dichter. Zijn woorden hadden geschreven kunnen zijn voor de Maas-trichtsche natuurvrienden, voor die van Sittard, voor die van Weert en overal in Limburg, waar natuurvrienden scholen, of die het werden. Enkele jaren later ontdekte Dr. Van der Meer, de oogarts, directeur van het gesticht in Maastricht, in Arcen een kamer, waarin een kast stond met rijen prachtige pestvogels. De eigenaar van dien schat was een van die stille liefhebbers, die zijn leven verdeelde tusschen natuur en werk. Er bleek dus werk te zijn voor het Genootschap: aanmoedigen, remmen. Denk maar aan de pestvogels. Het bleef echter voorloopig warrelen. Het werd soms vreigelen. Moeilijkheden kwamen. Wie uit dien tijd denkt niet aan de Waterspreeuw!

De nevelen trekken soms weg.

In zeker jaar V. M. (vóór museum) is daar een verzameling veritabele Limburgers in het genoegelijke Cupers-Linssen. Er was vergadering van Het Genootschap. Men begon met dineeren in de ruime serre. Dat ging goed. Niemand was onthouder. Daarna werd het plechtig. De Rector trok met enkele deftige heeren naar de overzij in het prieel: bestuursvergadering. De gewone belastingbetalers bleven hier of elders hangen. Werd toen de al te geringe jaarlijksche contributie vastgesteld? Dat staat in de notulen.

Nog een bijeenkomst van de allerdeftigste heeren in l'Europe, het vroegere speelgebouw. Van ver verwijderde oorden waren ze saamgestroomd. Ingenieur Kleyn — toen nog geen doctor — behandelde op zijn rustige, kalme manier Geologisch Limburg.

In dien tijd ging het druk over de Veldbies. Professor Keuller was de eenige, die in debat durfde treden.

Eindelijk kwam er een museum-gebouw, waar, als dit en dat, als zoo en dan een natuurhistorische verzameling ingericht kon worden.

Het gebouw was er al lang, want de Grauwe Zusters hadden lang geleden haar heilig oord te Maastricht verlaten. Wie daaraan het eerst gedacht heeft, die mag het niet verklappen. Maar toen bleken daar Menschen in Zuid-Limburg te zijn. Gedachtenwisselingen werden gevoerd. Het Dagelijksch Bestuur van aaid Maastreech was zeer welwillend. Wat een beslommeringen. Het schoon gebouwe in den Heksenhoek stond op een heerlijk plekje aan een arm van de Jeker. Een watermolen stond in de beek. Daar konden waterplanten in den stroom. Een steenen trap voerde uit een tuin naar beneden tot zoo maar aan het water. Niemand heeft hier een badgelegenheid willen maken. Daar werd toen heelemaal niet aan gedacht. Achter in dien tuin een bijgebouw. Dat moest in reserve blijven. Daar mocht niet aan getornd worden. De kapel werd tot geologiezaal geproclameerd. Het voorgedeelte aan den kant van de Groote Looiersstraat (gracht) was — aan den binnenkant natuurlijk — met schoone schilderingen versierd door Jhr. Graafland. Maar

die waren onttrokken aan het oog. Een kalkbedekking zorgde daar doeltreffend voor.

In dat kamertje zouden eerst de schatten van den Heer H. de Wever komen. Toen kwamen er in de muurkasten spiritus-beesten. De Heer H. de Wever, de stille en harde werker voor het komend Museum, vulde de beneden-tuinkamer. De oudere leden zullen zich het plechtig gevoel nog wel herinneren dat hun overviel en vasthield tijdens het bekijken van de eigenaardige vogelkasten, met veel liefde, met zorg, maar ook met fantasie door den Vader der Heeren de Wever zelf ingericht, in de tuinkamer door den Heer H. de Wever geplaatst met nog zooveel, dat hij als gul en fijnvoelend natuurminnaar bijeengegaard had. Zooals het Museum nu is, zoo heeft hij misschien al een voorstelling er van gehad in zijn steeds werkend brein. Toch ging het in dien tijd niet gemakkelijk. Rector Cremers was voorloopig nog niet voorgoed in Maastricht. Plannen werden wel beraamd, wenschen geuit, moeilijkheden onder het oog gezien door hen, die alles wilden doen, maar ook hun eigen bezigheden hadden en lang niet altijd konden voldoen aan wat eigenlijk moest gebeuren, niet de voortvarendheid konden toonen van den Heer H. de Wever, die in de eerste jaren de spil geweest is, waarom de Museum-zaken draaiden. Toen Rector Cremers eenmaal voorgoed in Maastricht kwam, benoemd tot Directeur door den Raad der Gemeente op voorstel van Burgemeester en Wethouders, heeft Z. Eerw. kunnen voortbouwen op de grondslagen, die het voortdurend streven van den Heer H. de Wever gelegd had.

De Rector had onze levende schildpadden, de eerste en grootste uit Maarland — roemrijke ontdekking in Genootschapstijd — naar het Museum gebracht. De Heer H. de Wever zorgde voor de passende omgeving, deed zoo iets op eigen kosten, zorgde zelf voor het welvaren onzer logé's. Wat is dat alles al lang geleden.

Andere leden wendden weer hun gunstige reputatie aan bij Burgemeester en Wethouders, om wenschen voor het wordend Museum bevredigd te krijgen. Hoevele malen zullen Dr. van der Meer, jarenlang Voorzitter der Museum-commissie en Hoofdingenieur Schoth niet het Raadhuis binnengestapt zijn, om desiderata in werkelijkheid om te tooveren.

De zuidelijke zijmuur van de kapel wilde niet droog worden. Besprekingen ter plaatse daarover tusschen de deskundige heeren Schoth en H. de Wever, de practici bij intuïtie, Dr. Van der Meer en Prof. Sprenger, welke laatste toentertijd ook wel niet gedacht zal hebben, dat hij aan het einde van den oorlog al Professor in Wageningen zou zijn.

De muur moet droog geworden zijn. Een deel van den voormuur kreeg ondertusschen een prachtig geteekend geologisch overzicht, reikende van beneden af tot boven in den hemel, vervaardigd voor het Museum door Hoofd-Ingenieur Blankenvoort. In de kapel leidde een houten trapje — zou het er nog zijn, éénmaal verdrongen zich daarop de toehoorders, toen de eerste, groote geologi-

sche voordracht door Ingenieur Paul Wintgens gehouden werd — leidde dat trapje naar een soort overloop, waar zooveel schatten van ons meest onzichtbare lid, Dr. de Wever, in bedkasten opgestapeld lagen. Wie weet, na hoeveel jaren nog botanici in het Museum komen, om hun materiaal met zijn kostelijke verzameling te vergelijken, met het plantenherbarium, op zich zelf al een levenswerk van den Zuid-Limburgschen medicus-florist, meer bekend in het buitenland dan wie ook onder de Nederlandsche floristen. De medicus-florist, wien in het bloed zit de traditie, dat de medicijnman tevens natuuronderzoeker was.

Vergeeten we echter niet voor den dokter uit Nuth dien uit Beek. Dr. Beckers' naam komt ook in het Noorden. Met de löss-mannetjes is het begonnen.

Op het straks genoemde overloopje stonden de eerste terraria van Rector Cremers met de landsalamanders, die voor het eerst in Bunde gevonden waren.

Bij het uiteenhalen van de embryologische omwindselen, die de Grauwe Zusters hadden nage laten voor leekenvereering van Gods Natuur, komt daar ook open de kamer boven de tuinkamer. Die werd de eerste werkkamer van den nieuwen Directeur. Bij een klein potkachtje van hem zelf, om in den winter niet te sterven van de kou en zijn insectenvogeltjes niet te laten beschimmelen, dáár heeft Rector Cremers zijn oorspronkelijk werk verricht. Hij moet ook ergens in het gebouwencomplex inwonend geweest zijn, laten we hopen, vertroeteld door het eerste custoden-paar Simays.

De directeur ging herhaaldelijk „ten Raadhuize“. De burgemeester, Mr. van Oppen, was het museum zeer gunstig gezind. Ook onze wethouders moesten den Rector herhaaldelijk te woord staan. Hij liet niet los, heeft nimmer respijt gegeven, is doorgestevend tot heden en zal wel nooit rusten op het ondermaansche.

Toen de directeur voorgoed het geheel in eigen beheer had, was de tuin al lang te voren aangelegd door Prof. Sprenger, met planten, alle gezocht, gevonden en gezondend door Dr. de Wever.

Waar alles veranderd zal zijn, daar roept het tuinaspect nog altijd de herinnering op — tenminste die indruk kwam bij een kort bezoek in den zomer van 1930 — aan de praktische en smaakvolle indeeling, door den tuinbouwleeraar aan de kinderen van Dr. de Wever verzekerd.

De mergelblokken kwamen met karrevrachten en — vermoedelijk na ruggespraak met Professor Sprenger's vriend, den heer Jo Nypels, — verschenen er kronkelende paden, rotspartijen, een vijvertje, enfin, zoo iets waar men altijd graag kwam, ook omdat daar nu iets levends was.

Wat heeft die Prof. Sprenger gevochten tegen de almaar opdringende *Aristolochia*. De darmen moesten uit den grond getrokken worden en toch bleven resten zich hier en daar verschuilen, die met verbijsterenden groei nieuwe „koppen" boven de aarde uitstaken.

Eenigen tijd na zijn benoeming tot directeur,

ging de Rector — nooit vergete hij het — als gewoon gemeenteambtenaar door onder het juk van de uitspraak van Georganiseerd Overleg. (Was Maastricht niet de eerste stad des lands met zodanig instituut?). Het ging vooral over de financiële zijde van de „betrekking", van het „ambt". De financiële zijde was geen zwak van den directeur. Deze liet hij aan zijn „superieuren" over.

Tot slot nog een moeilijke zaak, een beroemde gebeurtenis uit het leven van Museum-Genootschap en een einde.

De moeilijke zaak, de *Chelonia*! Het kostbaar stuk, in Canne gevonden in 1862, cadeau gedaan aan een Gymnasium-curator, door dezen ten geschenke aangeboden aan het Gymnasium, toen nog Atheneum geheeten, nog vroeger Lyceum? (de oude gymnasiumpoort toonde den laatsten naam), geplaatst in de verzameling van het museum van de latere H. B. S., door de zorgen van Dr. H. J. Hoffmans, den zoo lange jaren alom bekenden directeur van laatstgenoemde inrichting — nadat het fossiel al bedenkelijke teekenen van algeheele vernietiging toonde — op schitterende wijze omgetooverd in een schepsel, dat door iedereen als wát! een groote zeeschildpad herkend wordt. Dat getoover geschiedde in Brussel. Den Brusselschen preparateur moet hulde gebracht worden, want de oude directeur liet nooit na, aan iederen belangstellende maar weer te vertellen, hoe erg het wel gesteld geweest moet zijn met zijn Schmerzenskind en dat daar bij het bewerken door den Brusselschen specialiteit zelfs de kop ongeschonden uit den steenklomp bevrijd is.

De heele geschiedenis is op zijn — d.w.z. uiterst nauwgezette — wijze door Dr. H. J. Hoffmans zelf beschreven in een der jaarboeken van het Genootschap. Alleen al om alle moeite, die de oude directeur der H. B. S. zich voor het beroemd fossiel getroost heeft, verdiende zijn naam met vermelding, waarom die daar staat, bij de plechtigheid van de opening van het herbouwd museum aan den voet van Limburg's grootste schildpadversteening genoteerd te worden. Hangt er wel een foto van de plaats, waar eenmaal de *Chelonia* in de H. B. S. localiteit stond? De heer François Sonnevile bezit misschien nog het negatief, dat hij zelf eens gemaakt heeft. Mogen de ouderen hiermee tevens vergeten al de bezwaren, die het plaatsen van het kostbaar stuk in het Museum vertraagd hebben, waar logisch aan vooraf gegaan moest zijn het verwijderen van dit juweel uit de omgeving, door Dr. Hoffmans met zooveel voldoening en dankbaarheid eertijds aangewezen.

De „moeilijke zaak" heeft enkele jaren de gemeederen van overigens welwillende, maar voortvarende Limburgers in opstand gebracht. De autoriteiten hebben de moeilijke taak gehad, de eindbeslissing te nemen. De *Chelonia* staat daarna op de plaats, waar elke vreemdeling en elke Limburger hem bewonderen kan. Na eenige jaren zal nog maar een enkeling zich herinneren, dat de *Chelonia* de „eerste steen" van de tegenwoordige verzameling geweest is.

En nu een genoegelijke herinnering uit den vooroorlogschcn tijd. In het jaar 1913 heeft Sittard H. M. de Koningin binnen haar muren (die waren er toen nog hier en daar) verwelkomd. En de zoon uit Sittard's buurt (zie boven) ging naar Sittard, om aan de Landsvrouwczijn aanstaand museum te toonen. Zoo ging het niet precies. Maar toch was het aanstaand museum op de tentoonstelling aanwezig, want Sittard had een expositie ingericht, op eerbiedig verzoek door de Koningin te openen. Toen H. M. de ronde deed, was in één localiteit, staande naast zijn geologische preciosa, Dr. Kleyn, de ingenieur, in het begin van deze geschiedenis genoemd, in een ander vertrek Rector Cremers, omringd door specimina van wezens uit recenten tijd. Ergens in een paviljoen stond in de houding Prof. Sprenger te midden van klokken, waaronder zijn door hem gekweekte variëteiten van kropsalade groeiden. Alle anderen, die aan het tentoongestelde ook eenige schuld hadden, waren weggejaagd tot buiten de palen van het tentoonstellings-terrein. Zelfs de heer Gadiot, die zijn zelf ingerichte aquaria geplaatst had, — voor dien tijd was dat werk des heeren Gadiot in orde — moest weg, wat vreigeleers heel onbillijk vonden. Maar, waar het de eerste maal geweest is, dat het wordend Museum zich officieel gepresenteerd heeft, dient aan de vergetelheid ontruikt te worden, dat hier wel bijzondere maatregelen getroffen moesten worden.

Het tentoonstellingsland was tentoonstellingswater, maar water, als leidingwater, was er voor den armen heer Gadiot niet geweest. Over breede en zeer, zeer lange planken waagde men zijn kortstondig bestaan, om op droge plekken te geraken. Denken we ons nu de Koninklijke stoet over al die planken met paraplu's boven het hoofd, om het hemelwater naar den grond af te voeren. Men begrijpt toch, dat het aantal profanen in zoo'n situatie tot een minimum gereduceerd diende te worden.

Wat een andere tijd, toen het Museum in 1926 vertegenwoordigd was op de jubileumstentoonstelling van de Genootschapszuster, de N. H. V., in Artis te Amsterdam. Ook hier was koninklijke belangstelling.

Een denkbeeldige traan viel op een der uitgestalde fossielen, door Rector Cremers gezonden, door een bezoeker daar herkend.

Zaandam, 18-4-'32.

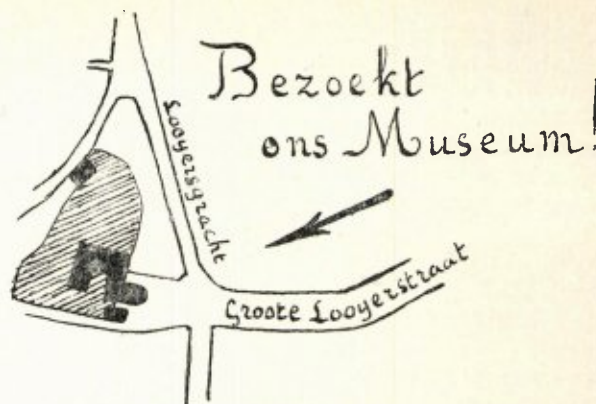
SWART.

De schrijver houdt ons ten goede, dat wij hem uit 't Sittardsche schimmenrijk oproepen. Met dank gedenken wij hem voor 't vele werk, dat hij deed bij 't tot stand komen van het Museum.

Red.

NIEUW LID.

R. Jansen, Hoofdonderwijzer, Parkweg 26. Buitenzorg.

Het Natuurhistorisch Museum te Maastricht is geopend dagelijks van 9—12 en 2—5 uur.

Toegang voor leden kosteloos; voor niet-leden f 0.25.

In een achttal zalen vindt men een uitgebreide verzameling Limburgsche fossielen uit het Karboon en het Krijt en uit de Klei-, Zand-, Grind- en Leemgroeven. Bovendien verzamelingen van in 't wild levende Limburgsche dieren en planten. (Plantentuin).

VERSLAG

DER. MAANDELIJSCHCE VERGADERING OP WOENSDAG 6 APRIL 1932 IN 'T MUSEUM.

Aanwezig de heeren: Jos. Cremers, A. Pijpers, R. Geurts, F. v. Rummelen, J. Beckers, J. Schulte, H. Schmitz S. J., F. Voncken, G. Panhuyzen, Br. Bernardus, D. v. Schaik, Edm. Nyst, P. Marres, F. Sonnevillc, H. Jongen, K. Stevens, J. Cremers, G. Caselli, J. Rijk, J. Maessen, L. Gros-sier, H. Kreutzer, C. Blankevoort en G. Waage.

De Voorzitter opent met een welkomsvoord de vergadering en deelt het volgende mede.

Zoo nu en dan werden door den heer Rijk en mij op onze excursies en ook in den Museumtuin wespen, bijen en hommels gevangen.

Dit materiaal werd ettelijke maanden geleden door ons medelid den heer J. Koornneef te Rhenen gedetermineerd en hij is tot de bevinding gekomen, dat er zich een voor Nederland nieuwe bladwesp onder bevindt, n.l. *Selandria coronata* Kl. ♀. „Wel is”, schrijft de heer K. „reeds sedert lang de variëteit *analis* Thoms. bekend, vroeger als een aparte soort beschouwd. Zij wordt o.a. genoemd in de bekende lijst van Dr. J. Th. Oudemans, maar het type schijnt nog niet gesignaleerd te zijn. Verschil tusschen type en variëteit zit 'm alleen in 'n beetje meer of minder wit. De larve leeft op *Polystichum filix mas* (mannetjesvaren) en *Asplenium filix femina* (wijfjesvaren)”.

't Beestje werd door den heer Rijk gevangen te Maastricht den 11den Juli '29.

„Het zou kunnen zijn”, schrijft de heer Koornneef verder, „dat er ook onder de sluipwespen nog een paar voor ons land nieuwe zijn, maar dat kan ik op het oogenblik niet uitmaken. Er is van de verspreiding dezer dieren nog uiterst weinig be-